

บทความวิจัย

เรื่อง ตำนานเรื่องไอ้จ้าว เปรียบเทียบกับสภาพภูมิศาสตร์ และประวัติศาสตร์ในยุคลังไพ่อง

โดย

นางสาวชนกสุดา ตามัย

รหัสนักศึกษา 05530642

เสนอ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรางคณา นิพัทธ์สุขกิจ

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษารายวิชา 450 460 การศึกษาเอกเทศ

สาขาวิชาเอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ภาคการศึกษาปลาย ปีการศึกษา 2556

ชื่อหัวข้อบทความวิจัย	ตำนานเรื่องไข่อ้ว เปรียบเทียบกับสภาพภูมิศาสตร์ และ ประวัติศาสตร์ในยุคถังไท่จง
ชื่อ - นามสกุลนักศึกษา	นางสาวชนกสุดา ตามัย รหัสประจำตัว 05530642
ชื่อ - นามสกุลอาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วรางคณา นิพัทธ์สุขกิจ
สาขาวิชาเอก	เอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
ปีการศึกษา	2556

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาเปรียบเทียบตำนานเรื่องไข่อ้วกับสภาพภูมิศาสตร์และประวัติศาสตร์ในยุคถังไท่จง เพื่อประเมินความถูกต้องของตำนานไข่อ้วว่าเรื่องราวและเส้นทางการเดินทางในตำนานได้สร้างจากเหตุการณ์จริงในประวัติศาสตร์หรือไม่ การศึกษาพบว่า ตำนานไข่อ้วไม่ได้สร้างจากเหตุการณ์จริง และเส้นทางการเดินทางก็เป็นเพียงจินตนาการของผู้แต่ง ในตำนานเรื่องไข่อ้วกับประวัติศาสตร์จริงในยุคถังไท่จงมีเพียงสิ่งเดียวที่เหมือนกัน คือ การเดินทางไปอินเดียของสมณะเสวียนจั้ง นอกเหนือจากนั้นล้วนแล้วถูกแต่งเติมขึ้นทั้งสิ้น แม้แต่เรื่องที่ถังไท่จงทรงให้พระถังซัมจั๋งเดินทางไปอัญเชิญพระไตรปิฎก ด้านภูมิศาสตร์ในตำนานที่มีสถานที่มหัศจรรย์มากมายนั้น ก็เป็นการสร้างสรรค์จากจินตนาการของผู้แต่ง เพราะความจริงแล้วสมณะเสวียนจั้งและคณะลอบเดินทางออกจากอาณาจักรตามเส้นทางสายไหมไปยังประเทศอินเดีย ตำนานเรื่องไข่อ้วทำให้ผู้อ่านได้รับความบันเทิง ความรู้และซึ่งในธรรมะ ส่วนเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์นอกจากจะได้รับรู้ถึงความมีฉันทวิริยะอันแน่วแน่ของพระถังซัมจั๋งแล้ว เส้นทางสายไหมที่สมณะเสวียนจั้งได้เดินทางไปนั้นยังสะท้อนให้เห็นการแลกเปลี่ยนอารยธรรมของซีโลกตะวันตกและตะวันออก อิทธิพลของพระพุทธศาสนา การค้าการแลกเปลี่ยนในยุคโบราณ ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้เป็นสิ่งที่มีประโยชน์และให้คุณค่าสมควรที่อนุชนรุ่นหลังจะได้ศึกษาต่อไป

คำสำคัญ : ไข่อ้ว, ถังซำจั๋ง, เส้นทางสายไหม

1. บทนำ

ตำนานเรื่องไซอิ๋ว รู้จักกันดีผ่านทางหนังสือ และภาพยนตร์ ซึ่งเป็นเรื่องราวการเดินทางไปยังชมพูทวีป(อินเดีย) เพื่ออัญเชิญคัมภีร์พระพุทธศาสนาของภิกษุรูปหนึ่งชื่อว่า พระถังซำจั๋ง กับลูกศิษย์อีกสามคน คือ เหงียงเจีย (ลิง) ตือโป๊ยก่าย (หมู) และซัวเจ๋ง (ปีศาจปลา) ระหว่างการเดินทางต้องพบกับภาระขัดขวางของเหล่าปีศาจมากมาย จนในที่สุดก็สามารถอัญเชิญคัมภีร์ได้สำเร็จ

ในความเป็นจริงแล้ว พระถังซำจั๋งเป็นบุคคลในประวัติศาสตร์ที่มีชีวิตอยู่จริงในช่วง พ.ศ.1143-1207 ปลายราชวงศ์สุยต้นราชวงศ์ถัง ในวัยเด็ก ท่านได้ศึกษาคัมภีร์ลัทธิเต๋าและขงจื้อจากบิดาของท่าน และออกบวชเมื่ออายุ 13 ปี เมื่ออายุครบ 20 ปี จึงอุปสมบทเป็นพระภิกษุ ด้วยความสามารถและสติปัญญาในพุทธศาสนาและวิธีการแสดงธรรมเทศนาสั่งสอนที่เข้าใจง่าย จึงเป็นที่โปรดปรานของพระเจ้าถังไท่จง จักรพรรดิองค์ที่สองของราชวงศ์ถัง (พ.ศ.1170 – พ.ศ. 1193) (วัชร ธีระโกเศศธู, ผู้แปล, 2549 : 47)

พระถังซำจั๋งจาริกไปศึกษากับอาจารย์ที่มีชื่อเสียงตามเมืองใหญ่ๆในประเทศจีน และพบว่าอาจารย์แต่ละท่านต่างมีแนวความคิดความแตกต่างกัน สาเหตุมาจากคัมภีร์ที่มีการแปลกันหลายฝ่าย ส่งผลให้มีคัมภีร์ไม่ครบข้าง มีการแปลที่รวบรัดบ้าง ผิดเพี้ยนบ้าง ดังในสมณสาสน์ที่ท่านมีลิขิตถึงเจ้าเมืองเกาซาง ความตอนหนึ่งว่า “เนื่องด้วยผู้แปลเป็นผู้มาแต่บ้านเมืองไกล การแปลจึงมีผิดเพี้ยนทั้งข้อความและสำเนียง ยิ่งห่างไกลจากพุทธกาลมาเป็นเวลานาน ความเข้าใจในข้อธรรมก็ยิ่งไขว้เขวเคลื่อนคลาด เหตุฉะนั้นพระนิพพานอันเป็นเอกรสแห่งพระพุทธโฆสาวาท ปรากฏจำแนกเป็น 2 คติ หลักธรรมซึ่งไม่ควรผันแปรเป็นอื่นก็ถือแตกต่างกันเป็น 2 ฝ่ายคือ คณะเหนือและใต้ ต่างโต้เถียงกันยุ่งเหยิงเป็นเวลานานหลายร้อยปี ทั่วประเทศย่อมมีความสับสน โดยไม่มีผู้ที่สามารถจะวินิจฉัยชี้ขาดได้” (อุษา โลหะจรรณ,2546:28) นี่จึงเป็นสาเหตุที่กระตุ้นให้ท่านตัดสินใจจาริกไปชมพูทวีปเพื่อศึกษา และอัญเชิญคัมภีร์ฉบับจริงกลับประเทศ แต่เนื่องจากพระเจ้าถังไท่จงไม่มีพระราชานุญาตให้ท่านและคณะเดินทางไปอินเดีย ดังนั้นเมื่อท่านอายุได้ 28ปี จึงได้ตัดสินใจหลบหนีออกจากรนครีชาน เดินทางตามเส้นทางสายไหมทางตะวันตก ในปี พ.ศ. 1170 (อุษา โลหะจรรณ,2546:31)

เส้นทางสายไหม (Silk Road) คือเส้นทางการค้าของโลกยุคโบราณในช่วงที่เทคโนโลยีการเดินทางเรือสินค้ายังไม่พัฒนาเท่าใดนัก เส้นทางสายไหมจึงมีบทบาทมากในสมัยนั้น เส้นทางนี้เป็นเส้นทางบกที่พ่อค้า กงคาราวานสินค้า นักบวช นักจาริกแสวงบุญ ทูต นักแสดง และผู้คนหลากหลายอาชีพ ต่างวัฒนธรรมและชนชาติต่างใช้เดินทาง เส้นทางอันยาวไกลนี้เชื่อมต่อระหว่างจีนกับกรุงโรม โดยเริ่มต้นจากนครซีอานหรือฉางอาน ในเขตลุ่มแม่น้ำฮวงโห ผ่านตรงไปทางทิศตะวันตกเข้าสู่นครตงหวาง เส้นทางผ่านทะเลทรายทากลิมากัน ที่เมืองโคทานและเมืองกุกจะ ทางแยกใหญ่อยู่ที่เมืองคาซการ์ (Khaksar) และทุ่งเฟอร์กาน่า (Ferghana) ใจกลางทวีปเอเชีย เส้นทางแยกตะวันตกไปสู่นครซามาร์คานด์ (Samarkand - ประเทศอุซเบกิสถานในปัจจุบัน) นครเมิร์ฟใช้เส้นทางเลียบทะเลสาปแคสเปียน เข้าสู่ครฮามาตัน ปาล์มล่า ในเปอร์เซียโบราณ ไปสู่เมืองท่าอันติโอก คามัสกัสและเมืองท่าไทร์ที่ซีเรีย ก่อนจะลงทะเลเมดิเตอร์เรเนียนเดินทางไปสู่กรุงโรม (ต้นกล้า อาราดิน, 2555)

นับแต่ยุคราชวงศ์ฮั่นตะวันตก จีนได้แผ่ขยายแสนยานุภาพไปทางตะวันตกเข้าไปยังดินแดนเอเชียกลาง โดยมีจุดประสงค์เพื่อควบคุมโอเอซิสและหัวเมืองต่าง ๆ ตลอดแนวเส้นทางสายไหม ซึ่งผลจากความสำเร็จในการนี้ได้สร้างความมั่งคั่งมาสู่จักรพรรดิเป็นอย่างมาก จนกลายเป็นนโยบายของราชวงศ์ต่าง ๆ ของจีนที่ครองอำนาจในยุคต่อมา จนมาถึงยุคราชวงศ์ถัง ในรัชสมัยของถังไท่จง จักรพรรดิองค์ที่สอง พระองค์ประสบความสำเร็จอย่างสูงในการขยายดินแดนมาทางตะวันตก โดยกองทัพจีนได้พิชิตชนเผ่าเชื้อสายเติร์กเผ่าต่าง ๆ ที่อาศัยอยู่ในเอเชียและสร้างป้อมปราการเข้าควบคุมดินแดนและชนเผ่าที่พิชิตได้

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบ เหตุการณ์ในตำนานเรื่องไซอิ๋ว ที่พระถังซัมจั๋งได้เดินทางผ่านสถานที่ต่าง ๆ อันมีภูมิศาสตร์ที่น่าสนใจ เช่น พระถังได้เดินทางผ่านสถานที่ที่ร้อนระอุจนขาดน้ำใกล้เสียชีวิต กับเหตุการณ์จริง ที่พระถังซัมจั๋งเดินทางผ่านทะเลทรายโกบีที่ร้อนระอุอันไร้ผู้คน ดังพระเถระจีนโบราณที่เคยเดินทางผ่านเส้นทางนี้บันทึกว่า “บนท้องฟ้าไม่มีสัตว์ปีก มีเพียงกองกระดูกและมูลสัตว์เป็นเครื่องหมายบอกทิศทาง” (อุษา โลหะจรรยา, 2546 : 11) ซึ่งเหตุการณ์ในตำนานกับเรื่องจริงมีความใกล้เคียงกันอย่างมาก

จากความน่าสนใจดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่ายังไม่มีใครศึกษา “ตำนานเรื่องไซอิ๋ว เปรียบเทียบกับสภาพภูมิศาสตร์ และประวัติศาสตร์ในยุคถังไท่จง” ผู้วิจัยจึงใคร่ศึกษาเพื่อให้ทราบถึงสภาพภูมิศาสตร์และประวัติศาสตร์ในสมัยถังไท่จง เปรียบเทียบกับตำนานเรื่องไซอิ๋วเพื่อพิจารณาความแม่นยำของตำนานดังกล่าว โดยมีจุดประสงค์เพื่อ

1. เพื่อศึกษาถึงตำนานเรื่องไซอิ๋ว เปรียบเทียบกับประวัติศาสตร์ที่มีอยู่จริงในยุคถังไท่จง
2. เพื่อศึกษาถึงตำนานเรื่องไซอิ๋ว เปรียบเทียบกับภูมิศาสตร์ เส้นทางการเดินทางบนเส้นทางสายไหมของพระถังซัมจั๋ง
3. เพื่อประเมินความถูกต้องของตำนานไซอิ๋ว

2 ผลการวิจัย

2.1 ตำนานไซอิ๋ว

ตำนานเรื่องไซอิ๋วเป็นเรื่องที่แตกออกจากพงศาวดารสุยถึงในแผ่นดินของพระเจ้าถังไท่จงฮ่องเต้กษัตริย์องค์ที่สองในราชวงศ์ถัง ผ่านการพัฒนามาเป็นระยะเวลายาวนาน ผู้แต่งคือ อุ๋ฉิงเอนแต่งในสมัยราชวงศ์หมิง (ถาวร ลิกขโกศล, 2552 : 7) อุ๋ฉิงเอนรวบรวมนิทานที่เกี่ยวข้องกับไซอิ๋วเรื่องต่างๆ ซึ่งเล่าสืบต่อกันมาตั้งแต่ราชวงศ์ถัง และนิทานที่มีผู้รวบรวมเป็นบันทึกไว้ในสมัยราชวงศ์ซ่ง ราชวงศ์หยวนถึงต้นราชวงศ์หมิง ตลอดจนเรื่องทั้งี่นำมาเล่น มารวบรวม แก้ไข แต่งเติม แล้วเรียบเรียงใหม่จนกลายเป็นตำนานที่ได้รับการยกย่องให้เป็นหนึ่งในสี่วรรณกรรมที่ยิ่งใหญ่ของประเทศจีน มีชื่อเต็มภาษาจีนว่า “ไซอิ๋วกั” เสียงจีนกลางว่า “ซีโ้วจี้” ไซ (西) แปลว่าทิศตะวันตก อี้ว (西游 游) แปลว่าท่องเที่ยว สัจจจร เดินทาง กี่ (記 己) แปลว่าจด บันทึก เรื่องที่บันทึกไว้ เมื่อรวมกันแล้วจึงแปลว่า “บันทึกการเดินทางไปตะวันตก” หมายถึง การเดินทางไปอินเดียของพระถังซัมจั๋งและศิษย์ (ถาวร ลิกขโกศล, 2552 : 7)

ไซอิ๋วเป็นเรื่องราวของการเดินทางไปยังชมพูทวีป (อินเดีย) เพื่ออัญเชิญคัมภีร์พระพุทธศาสนาของหลวงจีนชื่อ พระถังซัมจั๋ง ตามคำสั่งของพระเจ้าถังไท่จง จักรพรรดิองค์ที่สองแห่งราชวงศ์ถัง โดยมีลูกศิษย์อีกสามคน คือ เหง้งเจียวหรือหงอคง(ลิง) คือ โป๊ยก่าย (หมู) และซัวเจ๋ง (ปีศาจปลา) ระหว่างทางพระถังซัมจั๋ง และบริวารทั้งสามต่างพบกับอุปสรรคมากมาย

น่านปีศาจ เพราะเหล่าปีศาจเชื่อว่าเมื่อได้กินเนื้อของพระถังซัมจั๋งแล้วจะมีอายุยืนไปเป็นหมื่น ๆ ปี ท่านจึงมักถูกพวกปีศาจจับตัวไปหมายจะกินบ่อย ๆ ตัวละครในตำนานจะมีนิสัยแตกต่างกันออกไป หังเจียเป็นผู้มีอิทธิฤทธิ์สูง สามารถจำแนกแยกแยะปีศาจที่แปลงกายเป็นมนุษย์ได้ ส่วนพระถังซัมจั๋งก็มักหุบเหวเชื่อคำยุยงของคือ โป๊ยก่าย ถ้าเอียงเข้าข้างคือ โป๊ยก่าย ช้ายังหาว่าหังเจียนิสัยชอบฆ่าสัตว์ตัดชีวิตไม่เปลี่ยน ไม่ละพยศ จึงต้องสั่งสอนเสียให้หลบจำด้วยการท่องคาถาห้วงรัตติริยะให้หังเจียทุกขัทรมาณ ทั้งขับไล่ไล่ส่งหังเจียไม่ให้ร่วมเดินทาง เมื่อขาดหังเจีย ถังซัมจั๋งก็ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ ถูกปีศาจจับตัวไปบ่อยครั้ง แต่ในที่สุด ด้วยแรงศรัทธา และความช่วยเหลือของเจ้าแม่กวนอิม รวมถึงมีบริวารที่เก่งกาจอย่างหังเจีย คือ โป๊ยก่าย และซัวเจ๋ง ซึ่งถึงแม้ว่าจะป็นหรือจัดอยู่ในจำพวกปีศาจก็ตาม ทำให้ขบวนของพระถังซัมจั๋ง และบริวารได้เดินทางมาถึงชมพูทวีป และอัญเชิญพระไตรปิฎกกลับสู่ประเทศจีนและมอบแก่พระเจ้าถังไท่จงได้สำเร็จอย่างปลอดภัยตามจุดมุ่งหมาย ในตอนจบของเรื่องพระถังซัมจั๋งได้รับการแต่งตั้งให้เป็นพระอรหันต์จากพระโพธิสัตว์ หังเจียได้รับยศเป็นพระพิชัยสงคราม โป๊ยก่ายเป็นเทพ ซัวเจ๋งเป็นอรหันต์ร่างทอง

เรื่องไซอิ๋วนี้ผู้แต่งมีจุดประสงค์เพื่อเชิดชูความมีฉันทวิริยะอันแน่วแน่ของพระถังซัมจั๋งผู้เป็นวีรบุรุษทางธรรมะของชาวจีน มีการสอดแทรกธรรมะ และปริศนาธรรมไว้ตลอดเรื่องทำให้ผู้อ่านได้ซาบซึ้งถึงความมานะอดทนของพระถังซัมจั๋งและได้รับคติสอนใจอีกด้วย ปริศนาธรรมที่ว่านี้คือ ศีล สมาธิ และปัญญา ซึ่งเป็นหัวใจของพระพุทธศาสนา สามารถรับรู้ผ่านตัวละครที่สำคัญของเรื่อง ไม่ว่าจะเป็นหังเจีย (ลิง) เป็นตัวแทนของปัญญา คือ โป๊ยก่าย (หมู) คือสัญลักษณ์ของศีล และซัวเจ๋ง (ปีศาจปลา) คือ สมาธิ รวมถึงปีศาจทั้งหลายคือสัญลักษณ์ของกิเลสทั้งปวง เมื่อพระถังถูกจับต้องอาศัยศิษย์ทั้งสามช่วยจึงจะรอดมาได้ ก็คือใช้ศีล สมาธิ ปัญญา ช่วยกำจัดกิเลสนั่นเอง หรือหากตีความโดยนัยกลับ เอาหังเจีย คือ โป๊ยก่าย ซัวเจ๋ง เป็นตัวแทนของด้านร้าย ก็จะได้เห็นได้ชัดว่า คือ โป๊ยก่าย คือ โลภะและราคะ หังเจียคือ โทสะ ซัวเจ๋ง คือ โมหะ จึงต้องอยู่ในการควบคุมดูแลของพระถังซัมจั๋งคือพระไตรปิฎกหรือพุทธธรรมซึ่งใช้กำจัดกิเลสเหล่านี้ (ถาวร ลิกขโกศล, 2552 : 1)

2.2 ประวัติพระถังซัมจั๋ง

ในความเป็นจริงแล้ว พระถังซัมจั๋งไม่ได้เป็นเพียงตัวละครที่ถูกจินตนาการขึ้นในเรื่องไซอิ๋ว แต่พระถังซัมจั๋งเป็นบุคคลที่มีตัวตนจริงๆ ที่ปรากฏอยู่ในพงศาวดารจีน เป็นบุคคลในประวัติศาสตร์ที่มีชีวิตอยู่จริงในช่วง พ.ศ.1143-1207 ปลายราชวงศ์สุยต้นราชวงศ์ถัง นอกจากนี้ชื่อ

พระถังซัมจั๋งแล้ว ยังมีชื่อเรียกในเอกสารต่าง ๆ คือ พระชานจิ่ง หลวงจินเสวียนจิ่ง ฯลฯ ทั้งหมดก็คือชื่อของพระถังซัมจั๋งที่เรารู้จักกันดีนั่นเอง ซึ่งความจริงแล้วพระถังซัมจั๋งมีชื่อว่า “สมณะเสวียนจิ่ง” การเดินทางของท่านเกิดขึ้นในสมัยของ พระเจ้าถังไท่จง จักรพรรดิองค์ที่สองของราชวงศ์ถัง (พ.ศ.1170 – พ.ศ. 1193) (วัชรระ ชีวะ โภเศรษฐ, ผู้แปล, 2549 : 47)

สมณะเสวียนจิ่งเป็นผู้เสียสละตนเองเพื่อพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง การเดินทางรวมระยะเวลาเดินทาง 17 ปี ระยะทางการเดินทางทั้งหมดรวมทั้งสิ้น 5 หมื่นลี้ หรือประมาณ 25,000 กิโลเมตร ผ่านหลายประเทศด้วยม้าและการเดินเท้า นับว่าไม่ง่ายเลย ท่านอุทิศตนในการแปลพระคัมภีร์อย่างตั้งใจ ในระยะเวลา 19 ปีท่านแปลคัมภีร์ทั้งหมด 75 เรื่อง หรือ 1335 ม้วน ครอบคลุมถึงผลงานทั่วไปที่เกี่ยวกับพุทธศาสนาของอินเดียในสมัยศตวรรษที่ 5 นอกจากนี้ในบั้นปลายชีวิต ท่านยังได้แปล “พระมหาปรัชญาสูตร” รวม 600 ม้วนซึ่งเป็นพระสูตรเล่มใหญ่ที่สุด (พระถังซัมจั๋งผู้บันทึกอารยธรรมโลกบนเส้นทางสายไหม, 2555)

สมณะเสวียนจิ่งเกิดมาในตระกูลขุนนางเดิมที่ทรงความรู้และให้ความสำคัญกับการเล่าเรียนอ่านเขียน ท่านเป็นน้องคนสุดท้องในบรรดาพี่น้องทั้งหมด 4 คน ทวดของสมณะเสวียนจิ่งรับราชการเป็นนายอำเภอ ปู่ของท่านได้รับการแต่งตั้งให้เป็นปราชญ์ ส่วนบิดาของท่านเป็นนักกตินักปราชญ์ซึ่งจัดตามแบบดั้งเดิมที่ลาออกจากตำแหน่งหน้าที่และมาปลีกตัวอยู่อย่างเงียบๆ เพราะเกิดความวุ่นวายทางการเมือง

ในวัยเยาว์ท่านเป็นเด็กที่มีความเฉลียวฉลาดมากและฉายแววทางภูมิปัญญามาตั้งแต่เด็กๆ ขยันขันแข็งและกระตือรือร้นในการอ่านตำรับตำราทางศาสนา บิดาของท่านเป็นผู้ถ่ายทอดและสอนวิชาความรู้ให้แก่สมณะเสวียนจิ่งและพี่น้องชายหญิง ส่วนใหญ่เป็นตำราเก่าแก่ของจีนและงานเขียนของนักปราชญ์ยุคโบราณของจีน ถึงแม้ว่าในวัยต้นๆ จะได้รับการศึกษาตามแบบขงจื้อก็ตาม ตัวท่านมีความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาเป็นอย่างยิ่ง นอกจากนั้นแล้วพี่ชายคนหนึ่งของท่านก็อุปสมบทเป็นภิกษุในพระพุทธศาสนาเช่นกัน (อุษา โลหะจรูญ, 2551 : 24)

เมื่อบิดาของสมณะเสวียนจิ่งเสียชีวิตลงใน พ.ศ.1154 ท่านจึงไปอาศัยอยู่กับพี่ชายที่บวชเป็นพระภิกษุที่วัดชิงตุ (淨土寺) ในเมืองลั่วหยาง ซึ่งตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของมณฑลเหอหนาน อันเป็นเมืองในอาณัติของราชวงศ์สุย ท่านอาศัยอยู่ที่วัดแห่งนี้นาน 5 ปี ในระหว่างนั้น

ศึกษาหาความรู้ทางศาสนาพุทธแบบมหายาน เมื่อมีอายุได้เพียง 11 ปีสมณะเสวียนจึงสามารถสวดพระคัมภีร์ได้ พอมีอายุได้เพียง 13 ปีจึงทำการบรรพชาเป็นสามเณร

เมื่อมีอายุได้ 18 ปีท่านได้กลายเป็นสามเณรที่มีชื่อเสียงมาก ได้รับการยกย่องว่าเป็น “อาจารย์แห่งพระไตรปิฎก” เพราะมีความแตกฉานในพระสูตรคัมภีร์ปิฎก พระวินัยปิฎก และพระอภิธรรมปิฎก และยึดมั่นในปรัชญาของพระพุทธศาสนาอย่างเคร่งครัด อีกทั้งยังสามารถแสดงธรรมเทศนาที่เข้าใจง่าย (พระถังซำจั๋งผู้บันทึกอารยธรรมโลกบนเส้นทางสายไหม, 2555)

ในพ.ศ. 1162 เมื่ออายุได้ 20 ปี ท่านอุปสมบทเป็นพระภิกษุที่เมืองเฉิงตู และเดินทางศึกษาพระธรรมไปทั่วจนเดินทางไปถึงเมืองฉางอาน (ซีอันในปัจจุบัน) เมื่อเรียนรู้พระคัมภีร์มากเข้า สมณะเสวียนจึงรู้สึกที่พระคัมภีร์ที่มีอยู่ในประเทศจีนเวลานั้นไม่ค่อยเพียงพอ เนื้อความก็แปลได้ไม่ครบถ้วนและตีความไม่ถูกต้อง ท่านสังเกตเห็นว่าแม้คัมภีร์เพียงหนึ่งเล่ม กลับมีคนแปลไปในความหมายที่แตกต่างกัน เนื้อหามักจะขัดแย้งซึ่งกันและกัน ไม่มีตำราเล่มไหนจะเป็นมาตรฐานในการศึกษาได้เลย ท่านจึงปรารถนาศึกษาพระพุทธศาสนาให้ถ่องแท้ลึกซึ้งและถูกต้องมากกว่านี้ และเกิดความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะเดินทางไปศึกษาพระธรรมที่อินเดียอันเป็นแหล่งต้นกำเนิดดั้งเดิมของพระพุทธศาสนา ดังนั้นปี พ.ศ. 1170 เมื่ออายุได้ 28 ปี จึงได้ตัดสินใจหลบหนีออกจากเมืองฉางอาน เดินทางตามเส้นทางสายไหมไปทางตะวันตก (อุษา โลหะจรรณู, 2546 : 31) เพื่อไปแสวงธรรมและศึกษาพระธรรมที่มหาวิทยาลัยนาลันทา* ประเทศอินเดีย จุดที่ท่านเริ่มออกเดินทางคือเมืองฉางอานซึ่งเป็นเมืองหลวงของจีนในขณะนั้น

การเดินทางผ่านเส้นทางสายไหมของท่านนี่เองเป็นที่มาของตำนานเรื่องไซอิ๋ว ที่ผู้แต่งนำเค้าความจริงในประวัติศาสตร์มาแต่งเติมเป็นเรื่องราวที่เล่าสืบต่อกันมา

2.3 บริบททางประวัติศาสตร์ในยุคถังไท่จง

ยุคของถังไท่จงฮ่องเต้ถือเป็นยุคทองของจีน แผ่นดินจีนรุ่งเรืองมากทั้งด้านเศรษฐกิจการค้า ศิลปวัฒนธรรม การก่อสร้าง การทหาร มีการติดต่อกับต่างชาติเช่น ญี่ปุ่น เกาหลี อินเดีย เปอร์เซีย

---

* มหาวิทยาลัยนาลันทาถือว่าเป็นแหล่งศูนย์กลางการศึกษาพระพุทธศาสนาที่มีชื่อเสียงและกิตติศัพท์อันเลื่องลือมากในสมัยนั้น

อาหรับ การปรับปรุงกำแพงเมืองจีน ใช้วิธีการจ้าง ขยายอาณาเขตกว้างใหญ่มากขึ้น มีเมืองหลวงคือ เมืองฉางอาน(ซีอานในปัจจุบัน)

นับแต่ยุคราชวงศ์ฮั่น (พ.ศ. 337-763) เป็นต้นมา (Yuanchieh Wu, 2555) จีนได้แผ่ขยาย แสตนยานุภาพไปทางตะวันตกเข้าไปยังดินแดนเอเชียกลาง โดยมีจุดประสงค์เพื่อควบคุมโอเอซิส** และหัวเมืองต่าง ๆ ตลอดแนวเส้นทางสายไหม จนมาถึงยุคราชวงศ์ถัง ในรัชสมัยของถังไท่จง เกิด ความวุ่นวายและการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองของจีน เพราะเวลานั้นเป็นช่วงเปลี่ยนผ่านจากสมัย ราชวงศ์สุ่ยไปเป็นราชวงศ์ถัง เมื่อพระเจ้าถังไท่จงขึ้นครองราชย์นั้นราชวงศ์ถังยังไม่มั่นคง ชายแดน ด้านทิศตะวันตกเฉียงเหนือยังอยู่แค่บริเวณอิู่ (YiWu 伊吾国) ปัจจุบันคือ เมืองฮามิ มณฑลซินเจียง (Xinjiang 新疆) ส่วนแถบทิศตะวันตกเฉียงใต้ ตลอดแนวชายแดนยังถูกอิทธิพลของชนชาติเติร์กคุกคาม (อุษา โลหะจรูญ, 2546 : 31) จึงทรงห้ามมิให้ผู้คนในอาณาจักรเดินทางไปดินแดน ภายนอก และทรงมีราชโองการให้ปิดเส้นทางการเดินทางสู่ตะวันตก

เอาไว้โดยอนุญาตให้ชาวต่างชาติและขบวนสินค้าผ่านได้เท่านั้น ส่วนการเดินทางออกนอกประเทศ ไม่สามารถกระทำได้ตามอำเภอใจ เพราะรัฐมีกฎหมายกำหนดว่าจะต้องมีหนังสืออนุญาตผ่านแดน ที่ออกโดยรัฐ (คล้ายหนังสือเดินทางและวีซ่าผ่านแดน) จึงจะเดินทางผ่านเข้าออกประเทศได้ และ จะต้องแสดงหนังสืออนุญาตผ่านแดนทุกครั้งที่ผ่านมาตามเมืองชายแดนต่างๆ เมื่อเจ้าหน้าที่ ตรวจสอบพบว่าเอกสารถูกต้องก็จะปล่อยผ่านไป แต่หากพบว่าเป็นเอกสารปลอม ก็จะต้องถูก จับกุมลงโทษ หากผู้ใดฝ่าฝืนกฎนี้จะต้องโทษถึงขั้นประหารชีวิต ดังนั้น เรื่องที่สมณะเสวียนจิ้งและ คณะขึ้นเรื่องขอออกนอกราชอาณาจักรจึงไม่ได้รับอนุญาต แต่ท่านยังคงยืนหยัดมั่นคงในอุดมการณ์

** นับแต่ยุคราชวงศ์ฮั่นตะวันตก จีนได้แผ่ขยายแสตนยานุภาพไปทางตะวันตกเข้าไปยังดินแดนเอเชียกลาง โดยมี จุดประสงค์เพื่อควบคุมโอเอซิสและหัวเมืองต่าง ๆ ตลอดแนวเส้นทางสายไหม ซึ่งผลจากความสำเร็จในการนี้ได้ นำความมั่งคั่งมาสู่จักรพรรดิเป็นอย่างมาก จนกลายเป็นนโยบายของราชวงศ์ต่าง ๆ ของจีนที่ครองอำนาจในยุค ต่อมา จนมาถึงยุคราชวงศ์ถัง ในรัชสมัยของถังไท่จง จักรพรรดิองค์ที่สอง พระองค์ประสบความสำเร็จอย่างสูงใน การขยายดินแดนมาทางตะวันตก โดยกองทัพจีนได้พิชิตชนเผ่าเชื้อสายเติร์กเผ่าต่าง ๆ ที่อาศัยอยู่ในเอเชียและ สร้างป้อมปราการเข้าควบคุมดินแดนและชนเผ่าที่พิชิตได้

จากในตำนานที่ว่าพระเจ้าถังไท่จงทรงแต่งตั้งให้พระถังซัมจั๋ง ไปอันเชิญคัมภีร์ที่ประเทศอินเดียนั้น ในความเป็นจริงแล้วพระเจ้าถังไท่จงไม่เคยพบหรือรู้จักสมณะเสวียนจิ้งมาก่อน โดย

2.3.1 เปรียบเทียบบริบททางประวัติศาสตร์กับตำนานไซอิ๋ว

สิ่งที่เหมือนกันระหว่างตำนานเรื่องไซอิ๋วกับประวัติศาสตร์จริงในยุคถังไท่จงมีเพียงสิ่งเดียวคือ การเดินทางไปอินเดียของสมณะเสวียนจิ้ง นอกเหนือจากนั้นล้วนแล้วถูกแต่งเติมขึ้นทั้งสิ้น แม้แต่เรื่องถังไท่จงทรงให้พระถังซัมจั๋งเดินทางไปอัญเชิญพระไตรปิฎก

สมณะเสวียนจิ้งได้หลบหนีออกนอกอาณาจักรไปทางเส้นทางสายไหม ด้วยเหตุผลคือ ท่านสังเกตเห็นว่าแม้เป็นการบรรยายคัมภีร์เล่มเดียวกัน แต่กลับมีการตีความที่ต่างกันไปตามความคิด ความเข้าใจของอาจารย์ท่านนั้นๆ เกิดปัญหาคัมภีร์มีไม่ครบบ้าง มีการแปลที่รวบรัดบ้าง ผิดเพี้ยนบ้าง ดังในสมณสาสน์ที่ท่านมีลิขิตถึงเจ้าเมือง เกาชางความตอนหนึ่งว่า “เนื่องด้วยผู้แปลเป็นผู้มาแต่บ้านเมืองไกล การแปลจึงมีผิดเพี้ยนทั้งข้อความและสำเนียง ยิ่งห่างไกลจากพุทธกาลมาเป็นเวลานาน ความเข้าใจในข้อธรรมก็ยิ่งไขว้เขวเคลื่อนคลาด เหตุฉะนั้นพระนิพพานอันเป็นเอกรสแห่งพระพุทธโฆสาวาท ปรากฏจำแนกเป็น 2 คติ หลักธรรมซึ่งไม่ควรผันแปรเป็นอื่นก็ถือแตกต่างกันเป็น 2 ฝ่ายคือ คณะเหนือและใต้ ต่างโต้เถียงกันยุ่งเหยิงเป็นเวลานานหลายร้อยปี ทั่วประเทศย่อมมีความสับสนแท้ โดยไม่มีผู้ที่สามารถจะวินิจฉัยชี้ขาดได้” (อุษา โลหะจรรยา, 2546 : 28)

อีกเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ท่านเกิดความคิดว่าจะต้องไปสืบพระคัมภีร์ยังดินแดนชมพูทวีป ดั้งบันทึกในประวัติสมณะเสวียนจิ้ง ความตอนหนึ่งว่า “ในการที่ท่านอาจารย์ไปสู่วิทยาจารย์ต่างๆ ด้วยความคารวะนั้น ได้ซึมซับคำอธิบายของท่านเหล่านั้นอย่างมากมาย และเมื่อพิจารณาถึงความหมายโดยแท้ก็เห็นว่า ต่างฝ่ายต่างยึดมั่นแนวความเชื่อถือของตน ครั้นตรวจสอบกับคัมภีร์ ก็ยิ่งปรากฏความแตกต่างกัน จนไม่ทราบว่าจะควรเห็นตามฝ่ายใดได้โดยเหตุนี้ ท่านอาจารย์จึงตั้งสัตย์ว่าจะต้องไปยังดินแดนตะวันตก เพื่อสอบถามข้อสงสัยพร้อมทั้งอัญเชิญพระคัมภีร์ สัปตศกภูมิศาสตร์ มาเป็นหลักฐานแก้ข้อวิมลแท้ทั้งหลาย คัมภีร์นี้ในปัจจุบันเรียกว่า โยคจารย์ภูมิศาสตร์” (อุษา โลหะจรรยา, 2546 : 28)

สมณะเสวียนจิ้งเดินทางกลับจีนพร้อมทั้งนำพระไตรปิฎกฉบับภาษาสันสกฤตกลับมาด้วย ท่านเดินทางถึงเมืองหลวงของจีนคือ เมืองฉางอัน ในปี พ.ศ. 1188 ในสมัยพระเจ้าถังไท่จงและเมื่อทรงทราบเรื่องเนื่องจากพระองค์ทรงเป็นปราชญ์ผู้เลื่อมใสในพระพุทธศาสนา จึงทรงอุปถัมภ์การ

แปลพระไตรปิฎก จากภาษาสันสกฤตเป็นภาษาจีน และพระเจ้าถังไท่จงได้ทรงอาราธนาสมณะเสวียนจิ้งให้เขียนบันทึกการเดินทางไปอินเดีย จึงปรากฏหนังสือเรื่อง “ต้าถังซีโหฺยวี้” ในรัชกาลต่อมาพระเจ้าถังเกาจง พระองค์ทรงรับอุปถัมภ์งานแปลพระไตรปิฎกต่อ สมณะเสวียนจิ้งดำเนินงานต่อไปจนมรณภาพในปี พ.ศ. 1207

2.3.2 สภาพภูมิศาสตร์จริงเปรียบเทียบกับตำนาน

ในตำนานเรื่องไซอิ๋วการเดินทางของพระถังซำจั๋ง เริ่มจากเดินทางผ่านหุบเขาที่คุ่มขังปีศาจถึงที่ต่อมากลายเป็นลูกศิษย์ และสถานที่มหัศจรรย์ต่างๆมากมาย ไม่ว่าจะเป็น น้ำตกที่มีสัตว์ประหลาดกินคน เมืองประหลาดที่คนใช้แรงงานพระเป็นกรรมกร หมู่บ้านประหลาดที่มีแต่ผู้หญิงที่ตั้งท้องโดยการดื่มน้ำจากถ้ำธาร ภูเขาไฟ เมืองภาพลวงตา ฯลฯ ซึ่งสถานที่ต่างๆในตำนานล้วนแล้วแต่เป็นการสร้างสรรค์จากจินตนาการของผู้แต่งทั้งสิ้น

ความเป็นจริงสมณะเสวียนจิ้งและคณะลอบเดินทางออกจากอาณาจักรตามเส้นทางสายไหม ไปยังประเทศอินเดีย

เส้นทางสายไหม (Silk Road) คือเส้นทางการค้าของโลกยุคโบราณในช่วงที่เทคโนโลยีการเดินทางเรือสินค้ายังไม่พัฒนาเท่าใดนัก เส้นทางสายไหมจึงมีบทบาทมากในสมัยนั้น เส้นทางนี้เป็นเส้นทางบกที่พ่อค้า กองคาราวานสินค้า นักบวช นักจาริกแสวงบุญ ทูต นักแสดง และผู้คนหลากหลายอาชีพ ต่างวัฒนธรรมและชนชาติต่างใช้เดินทาง เส้นทางสายไหมเริ่มที่เมืองฉางอานหรือซีอันในปัจจุบัน จากนั้นเส้นทางสายไหมแยกเป็นเหนือ กลาง และใต้เพื่อไปออกยังจุดหมายปลายทางที่ต่างกัน สายเหนือมุ่งสู่เมืองอูรูมูฉี (URUMQI) เพื่อเดินทางไปยังทะเลดำ สายกลางตรงไปยังเมืองไบเจิง (BAI CHENG) หรือจะอ้อมเมืองกู่ตูฟัน (TURPAN) แล้วไปออกที่เมืองเคอะสือ (KASHI) เพื่อไปยังเปอร์เซียและกรุงโรม และสายใต้ต้องผ่านทะเลทราย TAKLA MAKAN มีเมืองเหอเทียน (HETIAN) เป็นแหล่งโอเอซิสที่สำคัญ ซึ่งสามารถเดินทางไปยังอินเดีย (วิณารุชिरพงษ์, 2539 : 53-54)

เส้นทางในการเดินทางจริงของพระเสวียนจิ้งได้เดินทางไปยังเมืองเหลียงโจว ของมณฑลกานซูและผ่านไปทางมณฑลชิงไห่ ต่อจากนั้นก็เดินทางผ่านทะเลทรายโกบีไปที่เมืองกุมูลหรือเมืองฮามิที่ปัจจุบันอยู่ในมณฑลซินเจียง ทะเลทรายโกบีจีนชื่อในเรื่องที่เป็นสถานที่ที่อันตรายของนัก

เดินทางซึ่งมีจำนวนมากมายต้องเสียชีวิตที่สถานที่นี้ เพราะในเวลากลางวันทะเลทรายแห่งนี้จะมี อุณหภูมิสูงมาก แต่พอในเวลากลางคืนกลับหนาวมาก และนอกจากอากาศที่เลวร้ายอยู่แล้วยังเป็น แหล่งที่ขาดแหล่งน้ำและแหล่งอาหาร แม้ท่านจะสามารถรอดพ้นอันตรายจากการมาได้ แต่ อันตรายอีกมากก็ยังคร่าท่านอยู่เบื้องหน้า ซึ่งถึงแม้จะไม่ใช้ปีศาจที่จ้องจะกินเนื้อท่านเพื่อความ เป็นอมตะตามนิยาย “ไซอิ๋ว” ก็ตาม แต่อันตรายเหล่านั้นก็อันตรายถึงชีวิตท่าน โดยไม่แตกต่างกัน อุปสรรคแรกที่รอท่านอยู่คือทะเลทรายโกบีที่มีอุณหภูมิสูงมากในเวลากลางวัน และหนาวจับขั้ว หัวใจในยามค่ำคืน อากาศที่เลวร้ายอยู่แล้ว รวมกับการขาดแหล่งน้ำ แหล่งอาหาร ทำให้ทะเลทราย แห่งนี้เป็นที่คร่าชีวิตนักเดินทางจำนวนมากมาย ระหว่างทาง ท่านพบเห็น โครงกระดูก ซาก พระพุทธรูปอันเป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นว่ามีผู้ใช้เส้นทางนี้ในการจาริกแสวงบุญมาก่อนมากมาย ซึ่ง ท่านก็ทราบดีแก่ใจว่า เขาเหล่านั้นคือผู้ที่ต้องการจะแสวงบุญไปยังดินแดนตะวันตกเช่นเดียวกับท่าน นั่นเอง

เมื่อผ่านทะเลทรายโกบีแล้วไปถึงเมืองฮามิ ต่อจากนั้นท่านก็เดินทางผ่านเทือกเขาเทียนชาน ที่อยู่ทางด้านตะวันตก สมณะเสวียนจิ้งและคณะเดินทางไปถึงเมืองตูร์ฟาน (Turfan) (ปัจจุบันอยู่ใน มณฑล ซินเจียงในเขตปกครองตนเองของอุยกูร์) ที่เมืองตูร์ฟาน สมณะเสวียนจิ้งได้พบกับ ผู้ปกครองของเมืองนี้ที่นับถือศาสนาพุทธ จึงได้สั่งให้สามเณรจำนวน 4 รูปพร้อมทั้งพุทธบริษัทอีก 25 คนร่วมทางเพื่อคอยอำนวยความสะดวกให้ท่านด้วย และได้จัดหาเสบียงให้ท่านสามารถเดินทาง ต่อไปได้ รวมทั้งยังมอบสาส์นรับรองและสั่งว่า ไม่ว่าท่านเดินทางผ่านเมืองใด ให้แสดงสาส์นนี้ แล้วชาวเมืองกับข้าราชการในเมืองนั้นจะรับรองดูแลท่านเป็นอย่างดี รวมถึงถวายของมีค่าเพื่อใช้ เป็นทุนรอนในการเดินทางให้ติดตัวไปด้วย

ท่านเดินทางต่อไปโดยมุ่งหน้าไปทางทิศตะวันตก ระหว่างเส้นทางนั้นย่อมมีโจรผู้ร้ายคอย ปล้นสะดมผู้เดินทางผ่านไปผ่านมา ท่านและคณะต้องใช้เส้นทางเลี้ยงโจรผู้ร้าย โดยในระหว่างนั้น ท่านได้เดินทางท่องเที่ยวตามวัดที่อาณาจักรคูชา (Kucha) ซึ่งเป็นอาณาจักรโบราณที่นับถือศาสนา พุทธและอยู่ในเส้นทางสาขาของเส้นทางสายไหม ท่านและคณะเดินทางผ่านเมืองอักสู (Aksu อยู่ใน ซินเจียงปัจจุบัน) และวกขึ้นไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือเพื่อข้ามช่องเขาเทียนชานที่ปกคลุมไป ด้วยหิมะและน้ำแข็ง เพื่อเดินทางเข้าเขตที่เป็นประเทศคีร์กีซสถานในปัจจุบัน

ต่อมาคือทะเลสาบอิสซิก กูล (Issyk Kul) ที่อยู่ทางตอนเหนือของเทือกเขาเทียนชาน ท่านและคณะเดินทางเลียบทะเลสาบนี้ไปจนถึงเมืองต็อกแมก (Tokmak ปัจจุบันอยู่ในประเทศอุซเบกิสถาน) ที่อยู่ทางตะวันตกเฉียงเหนือของทะเลสาบ และได้พบกับข่านแห่งเติร์กตะวันตกที่มีความสัมพันธ์อันดีกับฮ่องเต้แห่งราชวงศ์ถัง

หลังจากนั้นก็เดินทางต่อไปทางทิศตะวันตกและจากนั้นก็วกกลับไปทิศตะวันตกเฉียงใต้มุ่งหน้าไปที่เมืองทาสเคนท์ (Tashkent ซึ่งปัจจุบันเป็นเมืองหลวงของประเทศอุซเบกิสถาน) จากจุดนี้ไปนั้น ท่านต้องเดินทางข้ามทะเลทรายเพื่อเดินทางไปต่อที่สมาร์คานด์ (Samarkand ปัจจุบันเป็นเมืองที่ใหญ่เป็นอันดับที่ 2 ของอุซเบกิสถาน) ที่ตอนนั้นตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของอาณาจักรเปอร์เซีย และได้พบกับวัดร้างมากมาย

จากนี้ท่านจึงมุ่งหน้าลงใต้ คณะของท่านต้องเดินทางข้ามเทือกเขาพามีร์ (Pamirs) แล้วเดินทางไปแม่น้ำอาร์มุ คาร์ยา (Amu Darya) และเมืองเตเมซ (Termez ปัจจุบันเป็นเมืองทางตอนใต้ของอุซเบกิสถานติดกับชายแดนอัฟกานิสถาน) ท่านได้พบชุมชนที่มีพระสงฆ์มากกว่าพันคนอยู่ในชุมชนแห่งนั้น และต่อไปก็คือการเดินทางไปทางทิศตะวันออกเพื่อผ่านเมืองคุนดุซ (Kunduz ปัจจุบันเป็นเมืองที่อยู่ทางตอนเหนือของอัฟกานิสถาน) และได้รับคำแนะนำให้เดินทางไปต่อยังเมืองบัคห์ (Balkh ในอดีตเป็นเมืองที่มีความสำคัญมากแต่ถูกทำลายลง และกลายเป็นเมืองเล็กๆ แห่งหนึ่งในอัฟกานิสถาน) เพื่อไปเยี่ยมชมพุทธสถานและพระสารีริกธาตุของพระพุทธเจ้าที่อยู่ในเมืองนั้น และท่านก็ได้พบกับพระสงฆ์จำนวนมาก และท่านก็ได้ทำการศึกษาพระคัมภีร์ที่มีอยู่ที่นั่น และได้รวบรวมคัมภีร์สำคัญไว้มากมายที่เวลาต่อมาท่านได้แปลเป็นภาษาจีน

ท่านเดินทางผ่านเมืองบามยาน (Bamyan ปัจจุบันอยู่ในอัฟกานิสถาน) ตลอดทางท่านได้พบปะกับเหล่าภิกษุสงฆ์ในพระพุทธศาสนา ได้แลกเปลี่ยนความรู้ ได้วาที และได้เยี่ยมชมวัดวาอารามของดินแดนแห่งนั้น แสดงให้เห็นว่าศาสนาพุทธมีความรุ่งเรือง และได้ขยายตัวมีผู้นับถือเป็นจำนวนมากในดินแดนที่เป็นประเทศอัฟกานิสถานในอดีต

คณะของสมณะเสวียนจึงเดินทางไปถึงเมืองจาลาลาบัด (Jalalabad) และลาห์มาน (Laghman) ซึ่งทั้งสองเมืองอยู่ในเขตของประเทศอัฟกานิสถานในปัจจุบัน และการเดินทางมาถึงเมืองลาห์มานนั้นสมณะเสวียนจึงถือว่าท่านได้เดินทางมาถึงอินเดียแล้ว

ภาพที่ 1 แผนที่แสดงเส้นทางการเดินทางของสมณะเสวียนจิ้ง
ที่มา : อรุณ โรจนสันติ, ผู้แปล (2551)

สมณะเสวียนจิ้งเดินทางมาถึงนาลันทา พ.ศ. 1300 ผู้คนได้ต่างยกย่องเรียกท่านว่า “ซันจิ้งฝ่าซือ” เสียงจีนแต่จื๊วว่า “ซำจิ้งฮวยซือ” ซำจิ้ง แปลว่า ไตรปิฎก ฮวยซือ แปลว่า ธรรมจารย์ (อาจารย์ผู้สอนธรรม) เป็นคำเรียกยกย่องพระภิกษุผู้ทรงคุณวุฒิ สองคำรวมกัน หมายถึง “พระตรีปิฎกอาจารย์แห่งราชวงศ์ถัง” (ถาวร สิกขโกศล, 2552 : 9) รวมถึงท่านได้เขียนผลงานชิ้นสำคัญต่อประวัติศาสตร์โลก คือ “จดหมายเหตุการเดินทางสู่ดินแดนตะวันตกของมหาราชวงศ์ถัง (大唐西游记)” ซึ่งเขียนขึ้นตามกระแสรับสั่งของพระเจ้าถังไท่จง ที่มีพระราชประสงค์จะเข้าใจถึงสภาพของแคว้นต่างๆ ในอินเดียและเอเชียกลางที่สมณะเสวียนจิ้งได้ไปพบเห็นมา ใช้เวลาเขียนราวปีเศษ โดยสมณะเสวียนจิ้งเป็นผู้บอกเล่าให้สมณะเปี่ยนจิกษัยของท่านเป็นผู้จดบันทึก หนังสือเล่มนี้มีทั้งหมด 12 ผูก บันทึกประวัติแคว้นต่างๆ ในประเทศอินเดีย โบราณและเอเชียกลางที่สมณะเสวียนจิ้งจาริกไปราว 110 แคว้น และอีกประมาณ 28 แคว้นเป็นการบันทึกจากคำบอกเล่าของคนท้องถิ่นลักษณะการบันทึกเป็นไปอย่างมีระบบ ไม่ว่าจะเป็นแคว้นเล็กหรือแคว้นใหญ่ ทุกแคว้นต้องเริ่มต้นที่ภูมิประเทศ ขนาดของพื้นที่ ภาษา เงินตรา และสุดท้ายที่ขาดไม่ได้ คือ กิจกรรมต่างๆ ทางศาสนาที่แคว้นนั้นๆ เคารพนับถือ ซึ่งอาจจะเป็นพระพุทธศาสนาฝ่ายมหายาน สาวกยาน หรือฮินดู เป็นต้น นับเป็นหนังสือที่บันทึกสภาพทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ของประเทศอินเดีย และเอเชียกลาง

ในช่วงพุทธศตวรรษที่ 11-12 ที่ละเอียครอบด้านที่สุด เท่าที่ประวัติศาสตร์จีนเคยมีการบันทึกมา หนังสือเล่มนี้เองเป็นสิ่งสำคัญที่มีส่วนช่วยให้พระเจ้าถังไท่จงสามารถขยายอิทธิพลราชวงศ์จักรอบคลุมไปถึงดินแดนในเอเชียกลางได้อย่างรวดเร็ว

พระเจ้าถังเกาจง (Tang Gao Zong พ.ศ. 1192-1226) ซึ่งขึ้นครองราชย์ต่อจากพระเจ้าถังไท่จงทรงให้ความเคารพยกย่องสมณะเสวียนจิ้ง ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าพระราชบิดา ทรงแสดงออกถึงการสนับสนุนพระพุทธศาสนา ตั้งแต่เมื่อครั้งที่ยังเป็นสมเด็จพระยุพราช ด้วยการทรงนิพนธ์คำนิยามในคัมภีร์ร่วมกับพระราชบิดา นอกจากนี้ ยังทรงสร้างวัดมหากรุณาธิคุณหรือวัดต้าฉือเอิน (大慈恩寺) ถวายสมณะเสวียนจิ้ง และสร้างอารามหลวงอีกหลายแห่ง ซึ่งล้วนเป็นวัดขนาดใหญ่โตสวยงามมีการจัดแบ่งสัดส่วนของพุทธาวาส สังฆาวาส และสถานที่แปลคัมภีร์ วัดที่นับว่ามีความยิ่งใหญ่อีกแห่งคือ วัดซีหมิง (西明寺) วัดนี้มีความอลังการกว่าบรรดาวัดต่างๆ ที่พระเจ้าถังเกาจงทรงสร้างถวายสมณะเสวียนจิ้ง โดยเริ่มสร้างในปี พ.ศ. 1198 แล้วเสร็จในปี พ.ศ. 1201 ภายในมีอาคาร 10 หลัง ห้องพัก 4,000 กว่าห้อง เดิมเป็นวังของเชื้อพระวงศ์องค์หนึ่ง เมื่อเจ้าของสิ้นพระชนม์ วังนี้จึงตกเป็นของหลวง ตอนแรกพระเจ้าถังเกาจงจะแบ่งสร้างเป็นวัดเต๋าและวัดพุทธ แต่เมื่อนิมนต์สมณะเสวียนจิ้งไปดูที่ทางแล้ว ท่านได้ถวายพระพรว่าพอสร้างได้เพียงวัดเดียว ในที่สุดพระเจ้าถังเกาจงจึงทรงสร้างเป็นวัดในพระพุทธศาสนา ตามคำกราบทูล

สมณะเสวียนจิ้งได้รับการเคารพยกย่องอย่างสูงสุดทั้งจากพระเจ้าถังไท่จงและพระเจ้าถังเกาจง แต่สิ่งหนึ่งที่กษัตริย์สองพระองค์กระทำต่างกันคือ พระเจ้าถังไท่จงทรงใส่พระราชหฤทัยในงานแปลคัมภีร์ โดยเฉพาะหลักธรรมในคัมภีร์ที่แปล ตรงกันข้ามกับพระเจ้าถังเกาจง ที่ไม่ค่อยใส่พระราชหฤทัยหลักธรรมในพระพุทธศาสนาเท่าใดนัก

อย่างไรก็ตาม พระเจ้าถังเกาจงทรงเป็นเอกองค์อุปถัมภ์ที่สำคัญยิ่ง ทรงให้การสนับสนุนสมณะเสวียนจิ้งทำงานแปลพระคัมภีร์อย่างแข็งขันสืบต่อจากพระราชบิดา ให้ความเคารพท่านอย่างสูง ในคราวที่สมณะเสวียนจิ้งมรณภาพ ทรงเส้ราสลดด้วยความโศกเส้ราว่า “ดวงมณีของชาติได้แตกดับแล้ว” สมณะเสวียนจิ้งทำงานแปลคัมภีร์ที่มีความต่อเนื่องเป็นเวลายาวนานอย่างที่ไม่เคยมีผู้ใดทำได้ ทั้งนี้ ไม่เพียงเพราะความสามารถเฉพาะบุคคลเท่านั้น หากแต่สำคัญกว่านั้นคือ ท่านมีพระมหากรุณาธิคุณเป็นเอกองค์อุปถัมภ์ถึงสองพระองค์

เนื่องจากสมณะเสวียนจั้งเดินทางไปยังอินเดีย ต้องเผชิญกับสภาพภูมิประเทศและ ภูมิอากาศที่เลวร้ายจนเกิดเป็นโรคขึ้นโรคหนึ่งชื่อว่า “โรคหนาว” (อรุณ โรจนสันติ, ผู้แปล, 2551 : 307) รวมถึงท่านได้ทุ่มเทพละกำลังไปในการแปลคัมภีร์ สุขภาพร่างกายจึงทรุดโทรมเสื่อมถอยลง มาก ท่านรู้ตัวดีว่าความไม่เที่ยงกำลังมาถึง จนกระทั่งใน พ.ศ. 1207 วันหนึ่งท่านได้นิมิตเห็นรัตน เจดีย์สูงใหญ่พังครืนลงมาต่อหน้าต่อตาท่าน ท่านกลัวจนตกใจตื่น ท่านรู้ว่านี่เป็นนิมิตบอกถึง เวลาสิ้นอายุขัยของตัวเองแล้ว เพียงข้ามวันท่าน ได้สิ้นหกล้ม ผิวหนังถลอกเพียงเล็กน้อย แต่อาการ หนักจนไม่ได้สติไปถึงสิบห้าวัน กระทั่งวันที่สิบหกท่านจึงค่อยๆฟื้นคืนสติ และหลังจากนั้นอีกห้า วันท่านก็มรณภาพลง สิริอายุรวมได้ 65 ปี (อุษา โลหะจรรยา, 2551 : 128-131)

3. สรุปและอภิปรายผล

เส้นทางสายไหมที่สมณะเสวียนจั้งใช้ในการเดินทาง เป็นเส้นทางที่ทอดด้วยาวหลายพัน กิโลเมตรเชื่อมกันระหว่างเมืองฉางอานประเทศจีนไปยังประเทศอินเดีย เอเชียกลาง และยุโรป เป็น สิ่งสำคัญที่เหล่าพ่อค้าใช้ในการติดต่อแลกเปลี่ยนสินค้าและวัฒนธรรมของกันและกัน ก่อให้เกิด การขยายตัวทางเศรษฐกิจในยุคโบราณ และทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมจนพัฒนา กลายเป็นอารยธรรมโบราณอันยิ่งใหญ่สืบต่อมาจนถึงทุกวันนี้ นับว่าเป็นสะพานที่เชื่อมต่อ อารยธรรมตะวันตกและตะวันออก 2 ซีกโลก รวมถึง “พระพุทธศาสนา” ที่ได้รับการเผยแพร่จาก ประเทศอินเดียเข้าสู่ประเทศจีนก็โดยอาศัยเส้นทางสายไหมนี้เช่นกัน ตลอดเส้นทางยังคง หลงเหลือโบราณสถานที่ยังบอกถึงความศรัทธาและความเจริญรุ่งเรืองของพระพุทธศาสนาในสมัย นั้น ซึ่งสิ่งต่างๆเหล่านี้เป็นการประกาศยืนยันว่า เส้นทางสายไหมมีความสำคัญที่เป็นสิ่งสะท้อนถึง การแลกเปลี่ยนสินค้า และการเผยแพร่พระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง และสมณะเสวียนจั้งก็ได้อาศัย เส้นทางดังกล่าวนี้ในการเดินทางไปอัญเชิญพระไตรปิฎกมาจากอินเดียนั่นเอง แต่เนื่องด้วยการเล่า เรื่องที่สืบทอดกันมาหลายช่วงอายุคน ทำให้เรื่องราวการเดินทางถูกต้องเดิมเสริมแต่งให้สนุกสนาน น่าติดตาม กระนั้นก็ยังพบเค้าโครงของความจริงอยู่ในตำนานพระถังซัมจั๋งนี้ด้วย

บรรณานุกรม

หนังสือและเอกสารตีพิมพ์ภาษาไทย

กุศล สุจรรยา. (2520). **มาโคโปโล ย้ำเอเชีย**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

ชีว ชุณหุน, ผู้แปล. (2549). **ถึงซัมจั๋ง จุดหมายเหตุการณ์เดินทางสู่ดินแดนตะวันตกของมหาราชวงศ์ถัง**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชน.

พิรพงศ์ สุขแก้ว. (2548). **เส้นทางสายไหม สายแห่งศรัทธา รอยธรรมบนเส้นทางของ...พระถึงซัมจั๋ง**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สุภาพใจ.

รัชนี ธรรมิสรา. (2544). **เส้นทางสายไหม**. กรุงเทพฯ : บริษัทสร้างสรรค์บุ๊คส์.

เล่า ชวน หัว. (2553). **ถึงไท่จงมหาราช**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เคล็ดไทย.

วัชร ชีวะ โกเศรษฐ. (2549). **ถึงไท่จงฮ้องเต้จักรพรรดินักปกครองแห่งราชวงศ์ถังของจีน**. กรุงเทพฯ : สุภาพใจ.

วีณา. (2539). **บนเส้นทางสายไหม**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์อิติตตา พับลิเคชั่น.

สมศรี สุขมลินันท์. (2521). **เส้นทางสายไหม**. กรุงเทพฯ : นำอักษรการพิมพ์.

อรุณ โรจนสันติ, ผู้แปล. (2551). **ภาพประวัติพระถึงซัมจั๋ง**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สุภาพใจ.

อุษา โลหะจรรยา. " การศึกษาชีวิตและผลงานด้านวรรณกรรมพระพุทธศาสนาของสมเด็จพระสังฆราช (พระถึงซัมจั๋ง)." บัณฑิตวิทยาลัย สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2546.

อุษา โลหะจรรยา. (2551). **พระถึงซัมจั๋งชีวิตจริงไม่อิงนิยาย**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สุภาพใจ.

อุ๋นเจิน. (2552). **ไซอิ๋ว**. กรุงเทพฯ : บริษัทสร้างสรรค์บุ๊คส์.

_____. (2511). **ไซอิ๋ว**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์บำรุงสาส์น.

ข้อมูลจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์

ต้นกล้า อาราดิน. พุทธศาสนา ตามเส้นทางสายไหม (Silk Road). [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อวันที่ 22 สิงหาคม 2556. เข้าถึงจาก <http://www.bloggang.com/viewdiary.php?id=surya21&month=11-2012&date=01&group=2&gblog=7>.

วรรณัช. บามิยาน เส้นทางไหมและไซอิ๋ว⁺. [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อวันที่ 22 สิงหาคม 2556. เข้าถึงจาก <http://topicstock.pantip.com/library/topicstock/2007/05/K5379312>.

ศุภศรุต. บามิยาน..... เส้นทางไหมและไซอิ๋ว⁺. [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อวันที่ 22 สิงหาคม 2556. เข้าถึงจาก <http://www.oknation.net/blog/print.php?id=48662>.

_____. พระถังซำจั๋งผู้บันทึกอารยธรรมโลกบนเส้นทางสายไหม (Xuan Zang or Hieun Tsang). [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2556. เข้าถึงจาก <http://mesaynak.wordpress.com>.

